

REFORM

Høyres Studenterforening i Bergen # 1/2013

IDEER FOR FREMTIDEN

Foto: Adi Ko

Høyrestudentene skaper engasjement og muligheter

TEKST: EVEN BAKKE DIMMEN, FORMANN

Kjære leser av Reform, det er med stor glede og stolthet jeg ønsker dere velkommen inn i den beste og eldste studentpolitiske foreningen i Bergen, nemlig Høyres Studenterforening i Bergen.

Både foreningen og tidsskriftet som du nå leser har stolte tradisjoner som strekker seg langt bak i tid. Vår neste statsminister, Erna Solberg, var formann i Bergen Konservative Studenterforening på 80-tallet og hvem vet, kanskje er det nettopp noen av dere som blir statsminister om 20 år?

Høyres Studenterforening i Bergen (HSFB), utgiver av dette tidsskriftet, er en åpen og inkluderende møteplass for alle studenter som deler Høyres samfunnssyn. Ved å bli medlem av foreningen vil du bli invitert på en rekke arrangementer, både politiske og sosiale. På baksiden av tidsskriftet finner du en oversikt over noen av vårens kommende arrangementer.

Å engasjere seg i vår forening vil gi deg som medlem utfordringer, økt kunnskap, gode venner og muligheter til å påvirke politikken både

på lokalt og nasjonalt nivå. HSFB har de siste årene vokst kraftig og fått en sentral rolle i Bergens studentliv. Dette viser at engasjementet i foreningen smitter og at døren alltid er åpen for nye medlemmer, enten du har store politiske ambisjoner eller bare vil ha det hyggelig med likesinnede.

Foreningen går et spennende år i møte med studentparlamentsvalget på Høyden, universitetsstyrevalget ved UiB og ikke minst stortingsvalget til høsten. Vi deltar i studentpolitikken ved UiB med Blå

liste og vår nestleder, Heidi Fuglesang, stiller til universitetsstyrevalget. Gjennom universitetets valguke 17-24. april, vil vi sørge for at Universitetet i Bergen blir blåere enn det noensinne har vært før.

Benytt deg av stemmeretten din. Det er nå det gjelder, sammen skal vi farge Høyden og Norge blått.

Godt valg og velkommen som medlem!

Fremtidsrettede ideer

TEKST: EIRIK STENBY HAUGE, REDAKTØR

Det er med stor glede jeg har tatt fatt på redaktør oppgaven i HSFBs tidsskrift Reform, i det vi snart skal gå inn i en meget spennende valgkamp. Høyre ligger høyt på meningsmålingene og dermed har vi den største muligheten siden 80-tallet, til å føre konservativ fremskrittspolitikk som fremmer personlig frihet og sosialt ansvar, slik det står i vår formålsparagraf.

Dersom vi skal greie å holde på makten i mer enn fire år, må vi også tilby velgerne visjoner for landet, ikke bare en intensjon om å styre de sosialdemokratiske systemene bedre enn Arbeiderpartiet. Vi må øke friheten til det enkelte individ, både gjennom skattereduksjoner som monner og fjerning av unødvendige reguleringer. Med frihet følger også ansvar, et ansvar mange synes å glemme i tider med økonomisk overflod. Vi konservative må tørre å stå opp for en politikk der det

alltid skal lønne seg å arbeide, hvilket impliserer at både utformingen av skattesystemet og velferdsordningene må reformeres.

Da jeg i høst utvekslet til Stockholm, hadde jeg gleden av å være én uke i allmennpraksis. En erfaren svensk allmennlege som både hadde arbeidet i Sverige og Norge, fortalte meg at svenske pasienter hadde en helt annen holdning til sykemelding, da man i Sverige har én karensdag og 80 % sykelønn. Dermed har også pasientene incentiver for å komme seg tilbake i arbeid, hvilket gjør det betraktelig enklere i lege-pasientforholdet å komme frem til en sykemeldingsperiode som er faglig forsvarlig. Den faglige kunnskapen på området er nemlig helt klar, folk blir sykere både av langtidssykmelding og uføretrygd. Jo lenger man står utenfor arbeidslivet, desto vanskeligere

blir det å komme seg tilbake i jobb. Et annet viktig moment som må tas hensyn til i utformingen av regelverket for våre sosiale ordninger, er at arbeid forbedrer helsen hos alle arbeidsgrupper, også hos dem som er eldre enn 62 år.

De første internasjonale vurderingene av elever som i hovedsak har fulgt kunnskapsløftet, viser at Høyres skolepolitiske reform fra Bondevik 2-regjeringen har hatt effekt på elevenes kunnskapsnivå, til tross for at SVs utdanningsministre har fjernet noen av de viktige tiltakene i reformen. Likevel kan vi ikke si oss tilfredse med at norske elever er midelmådige i Europa. Når vi også vet at norsk lønnsnivå er mye høyere enn det øvrige Europa, er vi helt avhengige av å ha mer kunnskapsrike elever enn sammenlignbare land, dersom velferden skal være bærekraftig på sikt. Høyre er garantisten som

sikrer at kunnskap i skolen settes i høysetet for norsk utdanningspolitikk, og i sitt debattinnlegg skisserer Heidi Fuglesang noen av de grepene som må tas, for å heve nivået i norsk skole ytterligere.

Det er svært få velgere som ønsker 12 år med rødgrønn maktarroganse, lettsindigheter med offentlig pengebruk og total mangel på visjoner for landet. Ved å kjempe frem og vedta et godt konservativt program på Høyres landsmøte denne våren, kan vi tilby velgerne våre fremtidsrettede visjoner for landet. Reformen som gir den enkelte mer frihet, kunnskap i skolen og mer igjen for å arbeide, vil lønne seg på lang sikt. En regjering som fører en slik politikk og oppnår merkbare resultater, vil mest sannsynlig også belønnes med gjenvalg i 2017.

Norges neste krise?

I perioden 1993 til 2007 firedoblet boligprisene seg i Norge. Ekspertene brukte mye spalteplass på å bekymre seg for boligboblen. Siden 2007 er prisene femdoblet, men det snakkes stadig sjeldnere om faren for at boblen sprekker.

Har boligprisene steget så lenge at vi tror de ikke kan falle igjen?

Mens mange makroøkonomer fremdeles mener at boligmarkedet i Norge viser usunne bobletendenser, er det stadig flere eksperter som hevder at det aldeles ikke er noen boligboble i Norge. Terje Halvorsen vet for eksempel hva han snakker om, når han uttaler seg om boligmarkedet. Han er nemlig direktør og leder av Norges største eiendoms-meglerkjede, DNB Eiendom. Han sier rett ut: Vi tror folk kalkulerer feil når de kommer frem til at det er boligboble i Norge.

DNB Eiendom har sett på de viktigste variablene som bestemmer boligprisene. De konkluderer med at det aller meste underbygger fortsatt prisoppgang de neste årene, spesielt i mellomstore og store byer og sentrale strøk. Viktige faktorer for en fortsatt prisoppgang er:

- Sterk befolkningsvekst, primært drevet frem av arbeidsinnvandring
- Urbanisering
- Færre personer per hushold
- Økt levealder
- God lønnsvekst
- Lav arbeidsledighet og høy jobbsikkerhet
- De fleste betjener gjelden sin godt
- Lav rente i lang tid
- Det bygges for få boliger

Det er nemlig ingen problemer å forklare ut i fra fun-

damentale forhold hvorfor boligprisene er så høye som de er i dag, og hvorfor de fortsetter å stige. Om vi anlegger en vanlig definisjon av aktivaboble, har vi derfor ingen boligboble. Det er også slik at en rekke beregninger av likevektspris i markedet antyder at dagens prisnivå faktisk er ganske korrekt i forhold til det boligprismodellene predikerer. Dermed friskmeldes boligmarkedet av mange.

Men det finnes en del innvendinger mot en slik tankegang. Jeg vil her legge vekt på to av dem. For det første hvor skikket boligprismodeller er til å predikere riktig likevektspris. Modellene er i utgangspunktet konstruert for å kunne predikere samtidens priser. Om man bruker en modell for å estimere dagens likevektspris på grunnlag av den senere tids markedsutvikling skal det nesten godt gjøres at man ikke treffer nært opp til markedsprisen; - modellen er jo i praksis konstruert for å gjøre det! Å avvise farlig høye priser på bakgrunn av slike modeller minner derfor om sirkelargumentasjon.

For det andre: Hva om noen av de kortsiktige fundamentale prisdriverne i markedet skulle endres betydelig? Hva om konjunkturen her hjemme snur til det negative og arbeidsledigheten stiger?

Hva om konjunkturene ute forbedres. I begge tilfeller vil arbeidsinnvandringen falle og prispresstet avta. Hva om oljeprisen faller betydelig? Da vil investeringsvirksomheten på norsk sokkel kunne avta, arbeidsledigheten stige og boligmarkedet nedkjøles betraktelig. Hva om renten skulle stige tilbake til det nivået den lå på før finanskrisen for alvor satte inn høsten 2008? Da vil mange kunne få problemer med å betjene sine boliglån

Det relevante spørsmålet å stille seg er kanskje ikke om vi har en boligboble ut fra en klassisk definisjon av aktivabobler, men heller om utviklingen i boligmarkedet er bærekraftig.

Vil renten alltid være lav, vil realinntektene alltid stige mye, vil arbeidsinnvandringen alltid være høy, vil konjunkturene alltid være bedre i Norge enn ellers i Europa, vil det alltid bygges for få boliger, vil husholdningenes gjeldsforpliktelser i forhold til inntekt alltid kunne øke? Dersom svaret på et eller flere av disse spørsmålene er nei, vil boligprisen kunne falle i fremtiden.

Norge har en av verdens lengste historiske boligprisindekser, som strekker seg helt tilbake til 1819. Den viser klart og tydelig at det aldeles ikke er uvanlig at

boligprisene faller.

Siden 1819 og frem til i dag har de reelle boligprisene steget i 114 år, mens de har falt i 79. Det innebærer økning i 59 % og fall i 41 % av samtlige år. Siden 1945 har de steget i 42 år og falt i 25. Det bør mane til ettertanke. Vi har neppe en boligboble basert på en snever definisjon, men vi har neppe en bærekraftig utvikling heller.

BEGREPER

Likevektspris: Prisen både kjøperne og selgerne er villige til å akseptere for at huset skal bli solgt.

Aktivaboble: Investorer lokkes til å investere i en type eiendeler på grunn av stigende priser. Plutselig faller prisene, og investorene taper store summer.

TEKST:
OLA GRYTEN
Professor ved NHH

Norge: Luftslottet som sprengtes?

La oss være ærlige. Vi nordmenn er født med sølvskje i munnen, sydd puter under armene på og på den banen vi kaller livet, har hindringer blitt kostet bort som i curling.

Vi lever i et luftslott som de fleste andre i verden bare kan drømme om, men om vi ikke foretar oss noe ganske snart, vil Norge få et økonomisk værømslag selv ikke Eli Kari Gjengedal kunne ha forutsett. I Syd-Europa er det allerede full storm.

Jeg kunne ha brukt hele denne teksten til å skrive om muligheten vi har til å kutte i sykelønn og pensjonsalder, veksthindrende skatter og avgifter eller nye ideer og bedre løsninger. Men jeg ønsker heller å få frem det som ligger bak.

Noen ting – som skattekutt – er en verdi i seg selv, men det meste vil uansett være tvingende nødvendig å gjennomføre i fremtiden. Det store slaget mellom venstresiden og høyresiden – eller innad i Høyre for den saks skyld – dreier seg ikke om vi i det hele tatt må gjøre endringer, men hvorfor endringene må gjøres med en gang.

Utenforskapet

Nesten hver eneste time av døgnet de siste årene har det kommet en ny person på uføretrygd. Tallet er nå oppe i over 311 000 uføretrygdete og det bare vokser. Vi betaler for uføretrygdedes livsopphold, samtidig som vi går glipp av den arbeidsinnsatsen de kunne ha bidratt med.

Mange av disse er syke og skal slippe å jobbe. Men noen arbeider også svart og mange har en betydelig restarbeidsevne som vi ikke har råd til å la forbli ubrukt. Når de norske uførestatistikkene ligger i verdenstoppen, samtidig som vi er et av de friskeste folkeslagene i verden, skurrer bildet mer enn NRK i uvær.

Til sammen er det nesten 800 000 mennesker i arbeidsfør alder som er helt eller delvis utenfor arbeidslivet. Det er veldig mange i et land så lite som Norge. For ikke å glemme eldrebølgen som kommer

skyllende innover i takt med at petroleumsinntektene sakte men sikkert går nedover.

I statsbudsjettet for 2013 ligger vi an til å betale ut i overkant av 61 milliarder kroner i uføretrygd. Det er mer enn fire ganger så mye som staten krever inn i formueskatt.

1 av 4 som går på NAV er under 26 år. Naving, uføretrygd og sosialhjelpsstønad går også i arv, som gjør at terskelen for å havne utenfor arbeidslivet blir enda lavere. Dersom din mor er uføretrygdet, tredobles risikoen for at du som jente også blir ufør, og tilsvarende for gutter om din far er ufør.

Svekket konkurransekraft

I fjor var lønnsveksten i offentlig sektor på 4 prosent. I EU var den på 2,9 prosent. I gjennomsnitt er timekostnaden for en norsk industriarbeider 64 prosent høyere enn i EU. Lønnsnivået i Norge er 50 prosent høyere enn gjennom-

snittet i EU, produktivitetsveksten svakere hos oss og vi har mindre innovasjon.

Vi skaper altså ikke større verdier, arbeider ikke mer, bevilger ikke mindre over hvert års statsbudsjett og blir ikke særlig mye smartere for hvert år – men vi blir lønnet som om vi gjorde det. Med den farten vi har, holder vi på å curle oss inn i en økonomisk floke det vil være vanskelig å komme seg ut av. I allfall om man ønsker å videreføre velferdsstaten.

Velferdssamfunnet

Imidlertid er det på tide å introdusere et mer dekkende begrep: velferdssamfunnet. Der en tilhenger av velferdsstaten vil hevde at velferd bare er det som kommer i form av overføringer på statsbudsjettet, tar velferdssamfunnet som begrep for seg alle former for velferd: familievelferd, velferd fra frivillige og ideelle.

Selv om velferdsstaten vil bli moderert og tilpasset en ny tid, vil velferdssamfunnet som helhet kunne ta noe av støytten, men på langt nær alt. Nettopp derfor er det et grunnleggende behov for endring av velferdsstaten. For hver dag vi utsetter problemet, sender vi det bare inn i fremtiden – med renter.

Tanken bak den nordiske modellen var at den skulle være som en trampoline: Hvis du falt ned, skulle staten ta imot deg og sende deg sprettende opp igjen. Den rødgrønne regjeringen derimot, har innført en velferdsstat som ligner mer på et stort edderkoppnett. Og hvis du faller ned, blir du hengende fast og spunnet inn i NAV.

Oljedopet

De som lurte på hvorfor norske arbeidsplasser flyttes til utlandet og hvorfor vi lager færre ting selv, trenger ikke

undre seg lenger. Dette skyldes at norsk økonomi går på oljesteroider – et økonomisk luftslott. Det ser kanskje fint ut på utsiden med lav arbeidsledighet og gode sosiale ordninger, de fleste har det ganske bra og får det enda bedre. Dessverre råtner hele systemet på rot.

Dermed graver vi oss enda lenger ned i den grøften vi må kravle oss ut av når oljeinntektene synker, eldrebølgen slår inn og offentlige utgifter går gjennom taket. Vi står igjen med et regnestykke som ikke går opp, men som går i minus med røde tall som dekker hele det ellers blanke arket.

Veien videre

Snart kan vi heller ikke kravle oss ut av grøften, men må klatre i en stige vi ikke har og som det heller ikke ser ut til at vi får med denne

regjeringen. Men det hjelper ikke å feie problemene bort i en haug – det gjelder også Høyre, når man uansett må håndtere dritten på et eller annet tidspunkt. Utsetting av problemene er ikke snillhet, men idioti og uansvarlighet.

Den kjente science fiction-forfatteren Robert A. Heinlein skal en gang ha sagt: "Don't handicap your children by making their lives easy".

Veldig mye bra er gjort for oss, og det skal vi være veldig takknemlig for. Men ved å overlate oss nyere tids kanskje største økonomiske og sosiale utfordring, skal vi iallfall ikke beskyldes de styrende politikere for å ha gjort det lettere for oss.

Eller som Kåre Willoch en gang sa: "Vår herre holder sin hånd over Norge. Men jeg legger til at han kan bli

lei av det". La oss håpe Willoch sin formaning ikke blir virkelighet. For at dette ikke skal skje, trenger vi politikere med ryggrad, som kan stå gjennom stormen med meninger som kanskje er upopulære i dag, men som i fremtiden vil hedres. Byråkrater og lite handlekraftige svadageneratorer har vi nok av.

Vi har selv et ansvar for at slike politikere finnes, enten vi tar jobben selv eller velger inn noen som vil gjøre den. Dersom ingenting gjøres, ender vi opp med et enda større luftslott i fremtiden. Derfor må endringer gjøres med en gang, og Høyre vet innerst inne hva som virker.

Så blir det opp til Høyres landsmøte å vedta politikk som sikrer en bærekraftig utvikling av velferdssamfunnet.

Skal det lønne seg å jobbe ?

Det er konsensus om to forhold i norsk velferdspolitik. Det ene er at velferdsstaten ikke er bærekraftig. Det andre er at vi ikke skal gjøre noe særlig med det.

Det er krevende å diskutere velferdspolitik i verdens rikeste land. Særlig hvis utgangspunktet er å sikre bærekraften for kommende generasjoner. Nettopp derfor må det være oppgaven for et parti som kombinerer politisk hukommelse med fremtidsrettet pågangsmot.

Dagens velferdsdebatt handler hovedsakelig om hva mer velferdsstaten skal gjøre for oss. Da passer ikke debatten om langsiktig bærekraft inn. En seriøs debatt må ta utgangspunkt i hva vi vet om situasjonen i dag, og utviklingen i fremtiden. En god kilde til dette finner vi i regjeringens perspektivmelding, som kommer hvert fjerde år og som trekker de store linjene fremover. Siste perspektivmelding kom vinteren 2013 og viser at vi i 2060 vil ha et underskudd på statsbudsjettet i Norge på 6,1 % av fastlands-BNP forutsatt dagens velferdsnivå og arbeidsinnsats. Det tilsvarende et budsjettunderskudd på 140 milliarder 2013-kroner.

Politikere fra både regjeringsspartiene og opposisjonen har, ved siden av å uttrykke bekymring, pekt på at folk vil jobbe mer og lenger i fremtiden. Og at det vil føre til at underskuddet vil være under kontroll. Løsningen skal være pensjonsreformen, en reform som er under stadig press fra ulike interessegrupper, og som siden pensjonskommissionens rapport i 2004 (ledet av nåværende finansminister Sigbjørn Johnsen) har blitt

-Perspektiver og verdier i velferdsdebatten

såpass utvannet at reformvirkningen i dag egentlig kun angår folk som jobber i privat sektor, uten tariffavtale med AFP. Offentlig sektor er i praksis skjermet. Dette må ordnes opp i, men det er ikke tilstrekkelig alene. Vi trenger ytterligere reformer som styrker arbeidslinja.

Dette er viktig - men det er ikke hovedproblemet. Hovedproblemet med fremskrivingene i perspektivmeldingen er forutsetningen om at "dagens velferdsnivå" skal ligge til grunn. Spør deg selv: Da folketrygden ble innført på slutten av 1960-tallet, tror du folk flest ville ønsket, eller politikerne ville lagt prestisje inn på å videreføre velferdsnivået fra 1920? Man trenger ikke å være rakettforsker for å anta at folk i 2060 ikke vil være fornøyd med 2013-standarden.

Utfordringen blir dermed å peke på hva som kan og bør gjøres for at vi skal sikre bærekraft, endog med kvalitetsøkninger, i fremtiden. Et viktig premiss må være at flere ikke kun skal jobbe lenger når de blir eldre, men at flere skal jobbe når de faktisk er i yrkesaktiv alder. I dag er over 600 000 mennesker i yrkesaktiv alder helt eller delvis avhengig av en eller form for helserelatert lønnsstatning fordi de ikke jobber. I tillegg kommer arbeidsledighet, og ulike tidligpensjonsordninger og stønadsformer i kommunene.

Målsetningen må være at flere av dem som av ulike grunner i dag ikke jobber, går fra trygd til arbeid. Klarer vi ikke denne oppgaven, vil vi ikke ha mulighet til å øke kvaliteten på eldreomsorg, utdanning og andre forhold som vi vektlegger sterkt i det norske velferdssamfunnet.

Til tross for at de politiske partiene i dag sliter med å peke på hvordan dette skal løses, tør jeg påstå at dette er noe et samlet politisk landskap kan slutte opp om.

Sykepengeordningen har blitt pekt ut som en særlig velferdsordning som bør reformeres. Dette er innfallsporten til utenforskap, og det er for mange av dem som blir sykmeldte som aldri kommer tilbake til arbeid. OECD og andre som ikke stiller til valg i Norge, har pekt på at en kompensasjon på 100 prosent av det en får i lønn for arbeidsfravær, ikke bidrar til at det lønner seg å jobbe. Et problem er at mange av oss som mener en innstramming i ordningen er nødvendig, stopper med at "det skal lønne seg å jobbe." Mange stopper så ved "karensdager" - som om det at du fratar noen hele lønnen første dagen vedkommende er syk, har spesielt mye med langtidsfravær å gjøre.

Jeg mener velferd generelt og sykepengeordningen spesielt er interessante fenomener å diskutere i lys av et borgerlig verdisyn. Og jeg mener det er lettere for et borgerlig parti som Høyre å åpne opp for å ta denne debatten - og vinne på det - enn det er for partier som mener at staten skal være alt for alle. For min del er det fire grunnleggende borgerlige og liberale verdier som ligger til grunn når jeg vurderer disse forholdene:

1) Alle har et personlig ansvar for å sørge for inntekt til eget livsopphold

«Vi lever av hverandres arbeid» sier sosialdemokratene. Dette er selvsagt ikke feil, men først og fremst så lever vi av eget arbeid. En familie hvor de voksne jobber bør

primært ikke subsidieres av det offentlige utover til forhold som bidrar til at de kan delta i arbeidslivet. Det er viktig å minne oss selv på det personlige ansvaret vi har, ettersom det reelt sett alltid er den enkelte som vil sitte igjen med ansvaret for å komme gjennom vanskelige situasjoner, uavhengig hvor mye det offentlige vil og kan stille opp.

2) Staten skal ikke være alt for alle, men den skal være sterk for den som trenger hjelp

I vårt velstandssamfunn er ikke utfordringer lenger gruppebasert på samme måte som i tidligere tider, da man for eksempel kunne løfte en hel arbeiderklasse opp fra trange kår. Brede og omfattende reformer for en stadig mer velstående middelklasse vil være fint for oss som har en jobb, som har en inntekt og et godt sosialt liv, men har ofte den virkningen at det er mange som faller under radaren. Hvis disse skal nås gjennom offentlig velferd må hjelpen være målrettet til de som trenger hjelpen mest.

3) Det skal være et raust og rettferdig sikkerhetsnett for den som faller utenfor

Alle kan havne i en situasjon hvor man har behov for hjelp og støtte, og i de tilfellene skal fellesskapet stille opp med økonomisk bistand, helse- og arbeidsevneavklaring, helsebehandling og arbeidstrening der det trengs. De som har varig nedsatt arbeidsevne på grunn av sykdom skal ha støtte til livsopphold som gir mulighet til å leve i Norge.

4) Det skal alltid lønne seg å jobbe

Dette er noe som de fleste vil si seg enig i, men hva betyr det? Mitt syn er at et slikt prinsipp ikke har noen verdi dersom det ikke er noe som *lønner seg mindre enn å jobbe*. Det betyr at vi ikke bare skal fjerne ekstremtilfellene hvor det kan være mer lønnsomt å heve trygd med tilleggsytelser enn å ha en arbeidsinntekt, men også at det en skal ha i erstatning for bortfall av arbeidsinntekt som følge av at en ikke jobber, skal være mindre enn det en har i lønn.

Perspektivene vi tar utgangspunkt i, fra perspektivmeldingen og andre utredninger som forteller oss noe om utviklingen i framtiden, viser at det *vil* komme til å skje endringer i måten vi innretter velferdsordningene våre på i fremtiden. Det som var en veldig god ordning i 2013, kan være uansvarlig dårlig i 2060. En sykepengeordning som var fortreffelig i da den ble innført på slutten av 1970-tallet, trenger ikke å være bærekraftig i 2030.

Høyre skal styre landet de neste fire-åtte årene. En av de viktigste oppgavene partiet kan gjøre er å legge til rette for en helhetlig, grunnleggende og fremtidsrettet debatt om hvordan vi skal ta vare på det vi er opptatt av å bevare i velferdssamfunnet vårt. Hvordan skal vi sikre dette også for fremtiden? Et utgangspunkt som kan utfylles med mine punkter over, finner vi i Høyres prinsippprogram, vedtatt i 2008

"Det skal alltid lønne seg å jobbe. Ytelser til livsopphold fra det offentlige må være lavere enn full arbeidsinntekt."

Slipp kommunen min fri!

**Kommunalminister Liv Signe Navarsete holder kommunen min som gissel.
Kjære kommunalminister: Slipp kommunen min fri!**

Tekst: Lene Westgaard Halla, kommunalpolitisk rådgiver i Høyres Stortingsgruppe

I det tiåret jeg ble født, var det ca 170 000 ansatte i kommune-Norge. I 2010 var tallet 516 000. Hva er det egentlig som har skjedd i kommune-Norge de siste 30 årene?

Kommunene utgjør grunnmuren for det lokale folkestyret. I tillegg til familien, representerer kommunen vi bor i nærhet, tilhørighet, trygghet og mulighet for innflytelse. Utfordringen er imidlertid at dagens organisering av kommune-Norge hindrer mange kommuner i å kunne løse oppgaver på en god måte for innbyggerne. Derfor trenger vi en kommunereform. En reform som sikrer lokalsamfunnene mer frihet og større ansvar, for å skape bedre tjenester og mer robuste kommuner.

I Norge har vi et negativt avgrenset lokalt selvstyre. Det betyr at kommunene selv bestemmer hvilke oppgaver de vil engasjere seg i, med den begrensning at de ikke kan gå inn i oppgaver som gjennom lovgivning er forbeholdt andre organer å løse.

Under dagens regjering ser vi imidlertid at den frihet som ligger i et negativt avgrenset styresett, blir spist opp av statlig lovgivning og reguler-

inger i den kommunale virksomhet.

Kommunenes frihet handler både om frihet fra noe og frihet til noe. Innholdet i frihetsverdien har over tid endret seg fra å være et ønske om frihet fra statsmakt og statsbyråkrati, til å i større grad bli et ønske om å realisere visjoner og mål for tjenesteyting og samfunnsutvikling.

Så hvordan kan vi best realisere våre lokalpolitiske drømmer? Hvordan står det til med friheten for lokaldemokratiet, og kvaliteten i tjenestene borgerne tilbys?

I Norge har godt over halvparten av landets kommuner under 5 000 innbyggere. Er befolkningsgrunnlaget i disse kommunene stort nok til å få en effektiv og styringsdyktig kommune? Nok til å sørge for et kvalitativt godt tjenestetilbud til innbyggerne? I mange tilfeller er svaret dessverre nei.

De siste 7 årene har makt gradvis blitt flyttet fra kommunene til staten. Andelen av egne inntekter som kommunene får beholde har skrumpet inn. Staten tar mer, og kommuner som leg-

ger til rette for nyetablering og skaperkraft belønnes i liten grad. Dermed er incitamentet for å finne bedre løsninger for innbyggere og næringsliv borte; og kommunene passiviseres. Det vi faktisk trenger, er bære- og livskraftige kommuner som skaper varme og trygge lokalsamfunn, ikke tomme skall som styres av staten. Liv Signe Navarsete må slippe det statlige grepet rundt kommune-Norge. Skal et lokalt selvstyre fungere, må statens rolle være en tilrettelegger, og ikke en grensesetter.

Grenser må flyttes. Både når det gjelder statens grensetting for kommunene, og når det gjelder kommunenes egne grenser. Dagens kommunegrenser er blandingssprodukter av topografi, kirkesogn og gamle handels- og ferdselsveier.

Kommunene står nå overfor store utfordringer med å ivareta stadig flere og mer komplekse oppgaver. Norge har flere kommuner enn Sverige og Danmark til sammen, til tross for at vi har vesentlig færre innbyggere. Dagens organisering av kommune-Norge hindrer mange kommuner i å kunne løse op-

pgaver på en måte som sikrer god kvalitet i tjenestene.

Derfor er det behov for en omfattende oppgave- og kommunereform som sikrer lokalsamfunnene mer frihet og større ansvar og for å skape bedre tjenester og mer robuste kommuner.

Kommuner som har mulighet til å etablere større fagmiljøer og et bredere spekter av tjenester vil kunne gi sine innbyggere et bedre tilbud. Større kommuner vil også sikre en helhetlig arealutnyttelse tuftet på lokale behov og ha bedre mulighet for å etablere felles bolig- og arbeidsmarkeder. Færre og større kommuner vil kunne overta flere oppgaver, og dermed styrke lokaldemokratiet og følelsen av lokal tilhørighet og identitet.

På sikt må Stortinget utarbeide et nytt kommunekart der målet er at kommunene skal være i stand til å utføre flere oppgaver med høyere kvalitet. Det enkle er ofte det beste – og dagens passiviserende gisselsituasjon løser ingenting. Derfor trenger vi nye ideer og bedre løsninger for kommune-Norge.

Kommunene må slippes fri!

Kinderegget

Tekst: Jens Frølich Holte, rådgiver, Høyres stortingsgruppe

Mysteriet OPS

Offentlig-privat samarbeid (OPS) er et begrep som ofte brukes av de borgerlige partiene i samferdselssammenheng. OPS høres av retoriske årsaker forlokkende ut for høyresiden, men det er ofte vanskelig å kunne forklare på stående fot hvorfor det er en god idé. I denne artikkelen vil jeg forklare nærmere fordelene ved denne byggemetoden. Jeg vil bruke veibygging som eksempel, men OPS kan selvsagt brukes områder som jernbane og skolebygg.

Den tradisjonelle metoden

I Norge har den tradisjonelle metoden betydd at Statens vegvesen spiller en stor rolle med ansvaret for utvikling, prosjektering, bygging, planlegging, drift og vedlikehold.

Pengene til byggingen har kommet gjennom årlige bevilgninger over statsbudsjettet. Bevilgningene har vært gjort "år-for-år". I prinsippet vet man altså ikke hvor store veibevilgninger man vil få neste år.

Raskere utbygging

En typisk OPS-kontrakt betyr at en privat utbygger tar ansvaret for prosjektering, bygging, drift og vedlikehold av en konkret veistrekning. I motsetning til den tradisjonelle byggemetoden har man full oversikt over finansieringen av prosjektet. Kontrakten løper gjerne over 25 år. Utbygger får betaling hvert år så lenge kontrakten løper, og får som regel ikke pengene før veien står ferdig.

Her ligger altså en nøkkel til effektiviseringsgevinst. En privat utbygger har svært sterke incentiver til å få veien ferdig i tide. Hurtig ferdigstilling betyr at pengene kan rulle inn i kassen på et tidligere tidspunkt. Dessuten har utbyggeren alt å vinne på å bygge ut kostnadseffektivt. Men det er imidlertid en begrensning. Fordi utbyggeren også står ansvarlig for vedlikehold, lønner det seg ikke å spinke og spare når man for eksempel skal legge veidekke. Da møter man seg selv i døren etter 5-10 år.

Vedlikeholdsgarantien

Veivedlikehold er et viktig aspekt av OPS-kontrakten. Det er lett å forstå hvorfor. Rapporten "State of the Nation", som ble publisert i mars 2010, tegner et dystert bilde av den realkapitalen som forvaltes av norske politikere. Vedlikeholdsetterslepet på kommunale bygg, jernbane, veier, vann- og avløpsanlegg beløper seg til svimlende 1 587 mrd. kroner. Tallet er selvsagt kun et estimat, men det kan heves over enhver tvil at infrastrukturen i Norge forfaller. Norske fylkesveier har et vedlikeholdsetterslep på mellom 45 og 75 mrd. kroner.

Vedlikehold har blitt en kronisk salderingspost i politikernes evige jakt på økt velgeroppslutning. Valg vinnes ved å klippe snorer på nye veianlegg, ikke ved å rense tette sluk langs veikanten. En OPS-kontrakt gir OPS-selskapet klart ansvar for gjennomføre det nødv-

Offentlig-privat samarbeid er kinderegget som kan redde samferdselssatsingen i Norge. Byggemetoden gir raskere utbygging, mer effektiv bruk av pengene og fungerer som en garanti for plettfritt vedlikehold.

endige veivedlikeholdet så lenge kontrakten løper. Slik vil OPS-strukturen føre til at vi politikere blir tvunget til å ta det viktige vedlikeholdsansvaret som fellesskapet faktisk påtok seg da den røde snoren ble klippet.

Offentlig-privat samarbeid i Norge

Transportøkonomisk institutt (TØI) gjorde i 2007 en evaluering av de tre veiprosjektene i Norge som er bygget ved hjelp av OPS. Sammenlignet med en tradisjonell gjennomføring hadde OPS gitt mer enn halvert byggetid, og 10-15% lavere byggekostnad

Erfaringene med bruk av OPS i Norge er altså ganske gode. E18 mellom Grimstad og Kristiansand er et imponerende eksempel. Her ble det bygget litt over 1 000 m motorvei per måned i utbyggingsperioden. Det beste prosjektet gjort på den tradisjonelle metoden er E6 nord for Gardermoen. Her kom man opp i rundt 770 m motorvei per måned.

Ulemper med OPS

OPS har også ulemper. OPS bør brukes på prosjekter av en viss størrelse og omfang. Man kaller ikke inn private konsortium for å bygge 3 km fylkesvei. Prosjektene bør være gode og velfunderte. I tillegg gir en OPS-kontrakt mindre fleksibilitet i disposisjonsretten over veibanen. Dersom man plutselig har behov for å konvertere den om til en flystripe, eller for å gjøre store ombygninger vil

det være problematisk om ikke det avtales på forhånd i OPS-kontrakten.

Den viktigste innvendingen mot OPS er finanspolitisk. I bytte mot forutsigbar finansiering, gir man fra seg noe finanspolitisk fleksibilitet. En OPS-kontrakt er i utgangspunktet ikke mulig å si opp. Når staten først har bestilt en vei, må man altså betale for den. Tradisjonell veibygging gir mulighet for å regulere utbyggingstempoet for å styre aktiviteten i økonomien. I tillegg kan for mye bruk av OPS føre til at statsbudsjettet bindes opp i OPS-betalinger, og at man til slutt havner i bunnløs gjeld. Men ansvarlig bruk av OPS er ikke synonymt med åpne sluser og statlig gjeldsfest. Stikkordet er måtehold, ansvarlighet og god makroøkonomisk planlegging. Det kan vi klare i Norge.

Høyre har lyst til å bruke mer moderne løsninger for å få til raskere utbygging av vei og jernbane. OPS er ikke en magisk vidunderløsning, men et av flere effektive verktøy vi har til rådighet for å løse utfordringene i vår satsing på infrastruktur. At P-en i OPS står for "privat" har ikke Høyre noen problemer med. Venstresidens private allergi setter imidlertid en stopper for å bruke denne gode løsningen i Norge.

Navn: Charlotte Spurkeland
 Alder: 25 år
 Studieprogram: Jus ved UiB
 Beste studentopplevelse: Studiereisen med jussen til Singapore for noen år siden har jeg bare gode minner fra!

Aktuell som: Nyvalgt formann i Høyres studenter og 8.kandidat for Hordaland Høyre ved høstens stortingsvalg

Reform utfordrer Charlotte Spurkeland, formann i Høyres studenter

Høyre er studentpartiet!

TEKST: Håkon Block Vagle

1. Du vil ha studenter til valgurnene. Hvorfor det?

– Dette valget blir vår mulighet til å påvirke vår egen studiehverdag. Valget er avgjørende fordi dette kommer til å handle om hvorvidt Norge skal ha fire år til med rødgrønn regjering, eller om Norge skal ha en ny borgerlig regjering som faktisk tør å satse på høyere utdanning og forskning.

Universitetene og høyskolene får i dag store bevilgninger fra staten, men det vi ser at det ikke er organisert på en måte som sikrer at utdanningen som studentene får god nok kvalitet.

2. Alle lover kvalitet. Hvordan vil vi egentlig merke om Høyre får makta?

– En borgerlig regjering vil umiddelbart styrke innsat-

sen innenfor høyere utdanning. Høyre er krystallklare på at vi vil øke bevilgningene til universitetene og høyskolene. Hvordan de friske midlene skal brukes, skal selvfølgelig bestemmes lokalt. Vi vil gi hver enkelt institusjon handlefriheten tilbake – dét er nøkkelen til kvalitet!

3. Det er jo flott, men hva med boligkrisen. Kan du løse den?

– Hvert eneste år kjemper tusenvis av studenter om boliger i august. Det er paradoksalt: Sammenlignet med behovet, bygges det for få studentboliger. Samtidig får ikke private aktører lov til å bygge etter de samme rammevilkårene som staten. Skal vi få løst problemet for studentene, må vi slippe alle gode krefter til.

På stortinget har Høyre foreslått å bygge flere studentboliger i pressområdene, samtidig som private må kunne få bygge på like vilkår som staten. Dette tror jeg er en riktig politikk for å sikre studentene nok boliger

Ellers tror jeg at studentene vil nyte godt av en borgerlig regjering som faktisk driver en storbypolitikk, hvor byene får større lokalt selvstyre, og kan sikre enda bedre studentbyer, med alt det innebærer av for eksempel kultur- og skjenkepolitikk.

4. Hvorfor valgte du selv Høyre og Høyres studenter?

–Jeg meldte meg inn i Unge Høyre da jeg var seksten fordi jeg var opptatt av liberale verdier og frihet for enkeltmennesket. Da jeg ble student var det naturlig å

bli aktiv i Høyres studenter, fordi jeg fikk være med å påvirke egen studiehverdag og fordi foreningen i Bergen tok opp mange interessante debatter.

Studenter har spisskompetanse på de fagfeltene som de studerer, og det å bevege seg ut av sitt eget fakultet og lære av den kunnskapen de andre studentene i Bergen har er utrolig nyttig, og mest sannsynlig noe man har best tid til i studietiden.

5. Hvorfor er det avgjørende at studentene stemmer nettopp Høyre?

– Høyre er garantisten for at det blir en borgerlig regjering og et skifte i Norge. Høyre er opptatt av å få bedre kvalitet i norsk utdanning, og studentenes stemmer kan bli avgjørende for å sikre at vi faktisk får en ny regjering.

Blåkopi av finsk skolesystem

MEDLEMSSPALTEN / TEKST: HEIDI FUGLESANG, Politisk nestleder HSFB

Høyre blir i boken "Blåkopi" beskyldt for å ha kopiert søsterpartiet Moderaterna sin retorikk i velferdssaker, og forfatteren Wegard Harsvik mener dette er mye av grunnen til de gode meningsmålingene den siste tiden. Neste gang Høyre blir beskyldt for å kopiere andres politikk håper jeg det er Finlands skolepolitikk. Skolepolitikken som har ført til at finske skoleelever har kommet best ut i samtlige PISA-undersøkelser siden 2001. Dette er suksessfaktorene vi bør kopiere:

For det første må vi ha dyktige lærere. Uten gode og motiverte lærere gjennom hele skoleløpet er det vanskelig for elevene å oppnå gode resultater. I Finland er det vanskeligere å komme inn på lærerutdanningen enn på medisinstudiet, kun 15 prosent av søkerne tilbys studieplass. Læreryrket har også en vesentlig høyere status i Finland. Dette fører til at de beste hodene blir rekruttert inn i læreryrket, og de aller fleste som tar lærerutdanning forblir lærere i sin videre yrkeskarriere. Søkerne må også gjennom et opptaksintervju før de kan begynne på studiet. Intervjurunden skal sikre at de som får studieplass er motiverte og egnet til en yrkeskarriere som lærer.

Finland har hatt femårig masterutdanning for lærere siden 1979, i tillegg har spesiallærere ett års videreutdanning. Organiseringen i

finsk lærerutdanning bygger i stor grad på vitenskapelige begreper og strukturer, altså forskningsbasert kunnskap. Ved å innføre en mer forskningsbasert utdanning vil lærerne tilegne seg kunnskaper om metodikk og systematisk analyse av observasjoner. Det gjør dem i stand til å vurdere elevenes utvikling og sette inn tiltak når elever ikke lærer som forventet.

For det andre må vi ha mer og tidligere spesialundervisning. Spesialundervisning blir i norsk skole gitt til elever som allerede henger langt etter i fagene, og først når problemet har blitt tilstrekkelig alvorlig. Det er PP-tjenesten, som er adskilt fra skolen, som blir bedt om å utrede behovet for at eleven skal ha spesialundervisning. I Finland er det skolen selv som skal vurdere behovet for en spesiallærer. Over 30 prosent av elevene i finsk skole har i løpet av grunnskoletiden i perioder fått spesielt tilrettelagt undervisning.

I Finland blir spesialundervisningen gitt før elevene utvikler et betydelig læringssproblem og blir hengende etter i undervisningen, og målet er at elevene skal tilbake i vanlig undervisning etter kort tid. Den omfattende spesialundervisningen har ført til at avstanden mellom de beste og de dårligste elevene er mindre i Pisaundersøkelsene i ungdomskolen. I tillegg er denne oppfølgingen en av de viktigste årsakene til at Finland har

en rekordlav frafallsprosent på fire prosent i den videregående skolen.

For det tredje må vi innføre karakterer på barneskolen. Når norske elever begynner på ungdomskolen kan deres første møte med karakterer være både overraskende og skremmende. Først etter 7 år i grunnskolen får elever og foreldre konkrete tilbakemeldinger på hvordan eleven gjør det i fagene. Finland har derimot karakterer i alle fag fra 4. trinn. Ved å innføre karakterer i basisfagene fra 5. trinn vil overgangen fra barneskole til ungdomskole kunne bli lettere. Karakterer kan også virke motiverende for mange elever, og det vil være enklere for foreldre og lærere å kartlegge hvor eleven trenger ekstra hjelp.

For det fjerde må pedagogikken endres. Den finske skolen bygger på det som kalles pedagogisk essensialisme; fast pensum, konkrete fag og klart definert innhold. Forutsetningene for å kunne bygge skolen på essensialismen er at lærerne har pedagogiske kunnskaper om læringssprosesser og ikke bare ren disiplin. Lærerne tar ansvar for elevenes læring, og overlater ikke ansvaret til elevene selv. Siden lærerne har en forskningsbasert utdanning har de også kunnskaper om metodikk og systematisk analyse av observasjoner. Det gjør dem i stand til å vurdere elevenes utvikling og sette inn tiltak når elever ikke

lærer som forventet.

Den finske suksessen kan dessuten forklares med langsiktighet, kontinuitet, utholdenhet, standhaftighet, like muligheter for alle, tillit og fellesskap. Norsk skole har derimot gjennomført tre store reformer de siste 20 årene. I tillegg er alle endringene i norsk skole politisk styrte, og fokuset på hvordan man skal løse praktiske problemer på kort sikt prioriteres foran akademiske kunnskaper og en stabilt god skole. Reformene i Norge er nøye overvåket av politikere, og komiteene som skal forberede læreplanene for den norske skolen er politisk utnevnt. Den ferskeste lærerutdanningsreformen i Finland ble håndtert på motsatt vis. Fakulteter ved universitetene som tilbyr lærerutdanning valgte sine egne representanter som samlet ble hovedansvarlig for endringer i reformen.

Det finnes ingen enkel oppskrift på en god skole. Den finske suksessen skyldes sannsynligvis like mye kultur og historie som gode løsninger og tiltak. Det er ikke sikkert at de løsningene finnene har valgt vil fungere like godt i Norge. Likevel er det ingen tvil om at bedre lærere og mindre frafall vil løse mange av utfordringene. La oss da ikke prøve å finne opp kruttet på nytt. Det er ingen skam å kopiere løsninger som fungerer.

facebook.com/hsfbergen

@hsfbergen

Vil du også engasjere deg i byens største, eldste og beste politiske studentorganisasjon? Høyres studenter i Bergen er en aktiv organisasjon for deg som ønsker utfordringer, nye venner, og en mulighet til å skape Høyres politikk for fremtiden.

Meld deg inn på **www.hsfbergen.no** dag!

HVA SKJER?

08.april – Konservativ aften om forsvarspolitik. Panelet består av: Sverre Diesen, Harald Drægebø, Peter Christian Frølich, Thor Lysenstøen.

17-24.april – Valguke med Blå liste: Studentparlamentsvalg, universitetsstyrevalg og rektorvalg finner sted ved UiB

20. april: Slippfest reform

06.mai – Konservativ aften med Charlotte Spurkeland (formann HSF) og Paul Joakim Sandøy (leder UH)

14.mai – Øl-smaking på Hansa Borg Bryggerier

17.mai – Tradisjonsrik 17.mai pils med HSF

Inntil tippemonopolet fjernes har Høyres Studentforening i Bergen blitt grasrotmottaker. Ved å registrere HSF som din grasrotmottaker vil 5 % av innsatsen i dine spill gå direkte til HSF. Det er ingen ekstrakostnader og de eneste vinnermulighetene som påvirkes, er at sjansen for borgerlig valgseier til høsten blir enda større.

Støtt derfor HSF i dag med din grasrotandel på en av følgende måter:

- 1) Send SMS: GRASROTANDELEN 995334895 til 2020 (gratis)
- 2) Internett: Registrer HSF som mottaker på grasrotandelen.no eller via norsk-tipping.no
- 3) Kommisjonær: Registrer HSF som mottaker via vårt org.nummer 995334895

GRASROTANDELEN